

Chemicus **Simon Rozendaal** constateert botsende werkelijkheden en **vindt het gevoerde stikstofbeleid 'mesjogge'.**

Er zijn diverse kwalificaties te bedenken voor het stikstofbeleid. Mijn voorkeur gaat uit naar 'mesjogge'. De stikstofuitstoot is sinds 1990 met 60 tot 70 procent afgenomen, meer dan elders, en toch zijn de normen hier strenger dan waar ook ter wereld. Niet een beetje, duizenden malen. Als gevolg daarvan mag er niks rond een natuurgebied. Laat een gans iets vallen, dan wordt de norm (0,04 mol per hectare per jaar, ofwel 70 milligram stikstof) overschreden. Een ganzenkeutel weegt 5 gram, ruim zeventigmaal de norm. En in de winter zijn er in Nederland 2,5 miljoen ganzen.

Ganzen worden niet berispt, mensen wel.

Zo is in 2022 een openluchtfestival verboden. Netbeheerder Tennet wil een 380 kV-station bouwen, maar dat mag voorlopig niet. Het knooppunt is nodig om het stroomnet te ontlasten en stoot geen stikstof uit. Wel rijden er bij de bouw vrachtwagens. Martien Visser, emeritus lector energie en netwerken, twitterde: 'Over stikstof blijf ik me verbazen. Zou er een jurist zijn die beseft wat 0,04 mol stikstof op een hectare is? Welnu, dat is qua stikstof gelijk aan 1 gram (!) gedroogde koemest in een tuin van 450 m².'

Nou is Visser geen stikstofdeskundige maar Han Lindeboom wel. De emeritus-hoogleraar ecologie (D66-lid) is gepromoveerd op de stikstofuitstoot van een pinguïn-kolonie. Hij heeft het over een 'stikstofobsessie' en stuurde onlangs een 'wake-up call aan de overheid om eens na te gaan denken over wat we nou eigenlijk aan het doen zijn'.

Ronald Plasterk (ex-minister, moleculair bioloog) noemt het stikstofbeleid 'krankzinnig' in de inleiding bij het nieuwe boek van natuurkundige en wetenschapsjournalist Arnout Jaspers (*De Stikstoffuik 2.0*). Plasterk: 'Het huidige stikstofbeleid heeft rampzalige gevolgen voor de samenleving als geheel, ondanks dat het volgens de regels van onze democratie tot stand is gekomen.'

Jaspers eerste stikstofboek uit 2023 (*De Stikstoffuik*), waarvan tienduizenden zijn verkocht, werd door de Volkskrant 'een zakbijbeltje voor rechtse stikstofontkenners' genoemd. Ach. Weinig mensen weten meer van dit dossier. Op elke bladzij van Jaspers' boeken word je weer verrast. Nou doen we hier meer rare dingen (beton in gasputten) maar stikstof spant de kroon. De politiek is daar medeschuldig aan. Alleen de BBB probeerde in het vorige kabinet (met steun van jawel, rechtse partijen) de hallucinante normen te versoepelen, maar CDA en VVD werkten niet mee. De drie partijen in het kabinet-Jetten (D66, VVD, CDA) gaan vooralsnog op de oude voet verder.

In zijn tweede boek richt Jaspers de pijlen ook op de eco-juridische lobby: de Raad van State ('zo langzamerhand nog

dominanter dan het Hooggerechtshof in de Verenigde Staten'), de rechtbank Den Haag, plus beroepsprocedeerder Johan Vollenbroek en zijn Mobilisation for the Environment, die al meer dan vijfhonderd rechtszaken voerde. Hij spant rechtszaken aan, de rechters geven hem gelijk en verwijzen naar rapporten, geschreven in opdracht van Greenpeace.

Er is een juridische werkelijkheid: helaas pindakaas, regels zijn regels, er zijn normen en die worden overschreden. De media nemen bijna zonder uitzondering (ook dit weekblad) dit legalistisch narratief over. Wie wijst op de sterke afname van de stikstofemissie (met tweederde!) of op de strenge normen, hanteert 'rechtse cijfers'. Gerenommeerde natuurwetenschappers (naast Plasterk en Lindeboom ook Louise Fresco, ex-topvrouw van de Wageningen Universiteit, Ronald Meester, hoogleraar kansrekening, chemicus Jaap Hanekamp, enzovoort) worden weggezet als 'werkelijkheidsontkenners' of 'stikstofontkenners'.

Welnu, hierbij werkelijkheid nummer drie: de lucht boven Nederland was in een halve eeuw niet zo schoon. Stikstof is het laatste staartje luchtvervuiling. Mooi als dit ook verdwijnt, maar dat zou geen prioriteit moeten zijn.

Want er is nog een vierde werkelijkheid. Eeuwen geleden was Nederland dunbevolkt en kende veel moeras, veen en heide. Tegenwoordig is Nederland een van de dichtstbevolkte landen ter wereld, tevens hooggeïndustrialiseerd. De onontkoombare consequentie daarvan is dat er weinig moeras, veen en heide over zijn. Dan kun je wel proberen met strenge stikstofnormen zoveel mogelijk Ot-en-Sien-postzegeltjesna-tuur te behouden, in katzwijn vallen voor zielige plantjes als de waterlobelia en een kwart van het land tot streng verboden (want Natura-2000) verklaren, maar om daarvoor de halve agrarische sector de nek om te draaien en de economie op slot te zetten, dat is... tja, hoe zullen we dat nou eens noemen?

Mesjogge.

Alleen BBB probeerde de hallucinante normen te versoepelen